

Rome vs. Torah

Dr. Jeremy Tabick – tabick@hadar.org

February Learning Seminar 5785/2025

I. Incompatible worldviews

1. Talmud Bavli Bava Batra 10a	1. תלמוד בבלי בבא בתרא י'.
And this is the question that [Quintus] Tineius Rufus the wicked one asked R. Akiva: If your god loves the poor, why does he not provide for them?	וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע: אם אלהיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם?
He said to him: In order that we be saved through them from the judgment of hell.	א"ל: כדי שניצולו אנו בהן מדינה של גיהנום.
He said to him: The opposite! This makes you liable for hell! I will tell you what this is like. To what is the matter similar? To a mortal king that was angry with his slave and threw him in jail, commanding that no one should provide for him food or water. One person came and provided for him food and water. When the king heard, would he not be angry with him?! And you are called slaves, as it is said, "For the Israelites are My slaves!" (VaYikra 25:55).	א"ל: [אדרבה], זו שמחייבת לגיהנום! אמשול לך משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו? ואתם קרוין עבדים, שנאמר: "כי לי בני ישראל עבדים" (ויקרא כה:נח)!
R. Akiva said to him: I will tell you what this is like. To what is the matter similar? To a mortal king that was angry with his son and threw him in jail, commanding that no one should provide for him food or water. One person came and provided for him food and water. When the king heard,	אמר לו ר"ע: אמשול לך משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לו?

would he not send him a gift?! And we are called “sons”, as it is written, “You are Adonai your God’s sons” (Devarim 14:1).	ואנן קרוין בנים, דכתיב: "בנים אתם לה' אלקיכם" (דברים יד:א).
He said to him: You are called sons and you are called slaves. When you do God’s will you are called sons, and when you do not do God’s will you are called slaves. And now, you are not doing God’s will!	אמר לו: אתם קרוים בנים וקרוין עבדים, בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים, ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים, ועכשיו אין אתם עושים רצונו של מקום!
He said to him: Thus he says, “[This is the fast I desire...:] Is it not to give your bread to the hungry, and to bring the wretched poor [into your] house?” (Yeshayah 58:7). When does “the wretched poor [into your] house” [apply]? Today, and it said, “Is it not to give your bread to the hungry?”	אמר לו, הרי הוא אומר: "הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית" (ישעיה נח:ז), אימתי עניים מרודים תביא בית? האידנא, וקאמר: הלא פרוס לרעב לחמך.

II. Through a mirror, darkly

2. Talmud Yerushalmi Avodah Zarah 1:2 / 39c	2. תלמוד ירושלמי עבודה זרה א:ב / לט טור ג
Said R. Levi: The day that Shlomo married into the family of Pharaoh Nekho, king of Egypt, Micha’el came down and wedged a reed in the sea and alluvium rose up and it became a great thicket—this is the great city in Rome. The day that Yeravam set up the golden calves, Remus and Romulus came and built the two huts in Rome. The day that Eliyahu was removed from the world, they set up a king in Rome: “But there was no king in Edom; a viceroy was king” (1 Melakhim 22:48).	אמר רבי לוי. יום שנחתנת שלמה לפרעה נכה מלך מצרים ירד מיכאל ונעץ קנה בים והעלה שלעטוט ונעשה חורש גדול וזה הוא כרך גדול שברומי. יום שהעמיד ירבעם שני עגלי זהב באו רומס ורומילס ובנו שני צריפים ברומי. יום שנסתלק בו אליהו הועמד מלך ברומי. ומלך אין באדום נצב מלך:

III. “Two nations in your womb”

3. Bereishit Rabbah 75:5	3. בראשית רבה עה:ה
“[Ya’akov] commanded them, saying, ‘So shall you say to my lord, to Esav’” (Bereishit 32:5). Rabbeinu said to R. Efes, “Write a letter in my name to our lord, King Antoninus.” He got up and wrote, “From Yehudah Nesiah to our lord, King Antoninus.” He took it and read it and ripped it. He said to him, “Write: From your servant Yehudah to our lord, King Antoninus.” He said to him, “My teacher, why do you disgrace your honour?” He said to him, “What—am I better than my ancestor!? Did it not say, ‘So said your servant Ya’akov’!?”	וַיֵּצֵאוּ אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאֲדֹנִי לַעֲשׂוֹ (בראשית לב, ה), רַבְּנֵנוּ אָמַר לְרַבִּי אֶפְסֵי כְּתוּב חֵד אֲגֵרָא מִן שְׁמִי לְמָרְן מִלְכָּא אֲנְטוֹנִינוּס, קָם וְכָתַב מִן יְהוּדָה נְשִׂיאָה לְמָרְן מִלְכָּא אֲנְטוֹנִינוּס, נִסְבִּיהַּ וְקָרִיָּה וְקָרְעֶיהָ, אָמַר לִיהָ כְּתוּב מִן עֲבָדְךָ יְהוּדָה לְמָרְן מִלְכָּא אֲנְטוֹנִינוּס. אָמַר לִיהָ רַבִּי מִפְּנֵי מָה אַתָּה מְבַדֶּה עַל כְּבוֹדְךָ, אָמַר לִיהָ מָה אֲנִי טַב מִן סָבִי, לֹא כֹךָ אָמַר (בראשית לב, ה): כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב.

4. Talmud Bavli Avodah Zarah 10a-11a	4. תלמוד בבלי עבודה זרה י.י-יא.
Antoninus said to Rabbi, “I want Severus my son to reign in my place and to make Tiberias a colony. But if I say to them one, they’ll do it; both, they won’t do it.” He brought a man and put him on another’s shoulders and gave the upper guy dove and said to the lower one, “Say to the upper one to let the dove fly from his hand.” He said, “Learn from this that this is what he is saying to me: ‘You ask of them that Severus my son will reign in my place,’ and say to Severus to make Tiberias a colony.”	אָמַר לִיהָ אֲנְטוֹנִינוּס לְרַבִּי: בְּעֵינֵי דִּימְלוּךְ אַסְוִירוּס בְּרִי תַּחֲוֹתִי, וְתַתְּעִבִּיד טְבֵּרְיָא קְלָנְיָא, וְאִי אִימָא לְהוּ חֵדָּא — עֲבָדִי, תְּרִי — לֹא עֲבָדִי. אִיִּיתִי גִבְרָא, אֲרַכְבִּיהָ אַחֲבָרִיהָ, וַיִּהֲב לִיהָ יוֹנָה לְעִילָי (בִּידִיהָ), וְאָמַר לִיהָ לְתַתָּאִי: אִימַר (לְעִילָא דְלִמְפָּרַח) [לְעִילָי דְנִפְרָח] יוֹנָה מִן יְדִיהָ. אָמַר: שְ�מַע מִיִּנָּה הָכִי קָאֲמַר לִי: אַתָּה בְּעֵי מִינִיָּהוּ דִּי אַסְוִירוּס בְּרִי יְמִלוּךְ תַּחֲוֹתִי, וְאִימָא לִיהָ לְאַסְוִירוּס דְתַתְּעִבִּיד טְבֵּרְיָא קְלָנְיָא.
He said to him, “The important men of Rome are troubling me.” He brought him to the garden. Every day he would uproot one radish from the vegetable patch before him. He said, “Learn from this that this is what he	אָמַר לִיהָ: מַצְעֵרִין לִי חֲשִׁיבֵי רומָאִי. [הוּא] מַעֲיִיל לִיהָ (לְגִינָא) [לְגִינָתָא], כֹּל יוֹמָא עָקֵר לִיהָ פּוּגְלָא מִמִּשְׁרָא קָמִיהָ. אָמַר: שְ�מַע מִיִּנָּה הָכִי קָאֲמַר לִי — אַתָּה קָטוּל חֵד מִינִיָּהוּ, וְלֹא

is saying to me: 'You kill them one by one and they will not all overpower you.'"	תתגרה בהו בכולהו.
But let him say it explicitly! He said: The important men of Rome will hear me and trouble me. But let him say it in a whisper! Because it is written, "For a bird of the heavens will bring the voice" (Kohelet 10:20).	וְלִימָא לִיה מִימַר [בְּהֶדְיָא]! אָמַר: שְׁמַעִי בִּי חֲשִׁיבִי דְרוּמָאִי וּמַצְעָרוּ לִי. וְלִימָא לִיה בְּלַחֲשִׁי! מִשּׁוּם דְּכְתִיב: "כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל".
He had a daughter called Gira. She did something forbidden. He sent him arugula; he sent him coriander; he sent him leeks; he sent him lettuce.	הָוָה לִיה הָהוּא בְּרִתָּא דְשִׁמָּה "גִּירָא", קַעְבָּדָה אִיסוּרָא. שְׂדֵר לִיה "גְּרָגִירָא", שְׂדֵר לִיה "כּוֹסְבְּרִתָּא", שְׂדֵר לִיה "כְּרִיתִי", שְׁלַח לִיה "חֶסֶא".
Every say he would sent him gold crushed in sacks, with wheat on top of them. He said to them, "Bring grain to Rabbi." He said to him, "I do not need it, I have lots." He said to him, "Leave it for one after you who will give to the one after me that comes after you, and and those that come from them will be discharged through it."	כָּל יוֹמָא הָוָה (שְׂדֵר) [מְשֻׁדָּר] לִיה דְּהָבָא פְּרִיקָא בְּמַטְרָאָתָא, וְחִיטֵי אַפּוּמִיָּהוּ. אָמַר לְהוּ: אֲמַטִּיו חִיטֵי לְרַבִּי. אָמַר [לִיה רַבִּי]: לֹא צְרִיקָנָא, אִית לִי טוֹבָא. אָמַר: לִיהוּ לְמַאן דְּבִתְרָה, דִּיהֲבִי לְבִתְרָא דְאֶתוּ בְּתֵרָה, וְדֶאֱתִי מִינֵיהּ נִיפּוֹק עֲלֵיהּ.
He used to have a tunnel that went up from his house to Rabbi's house. Every day he would bring two slaves. One he would kill at the entrance to Rabbi's house and one he would kill at the entrance to his house. He would say to him, "When I come to you, let no man be found before you."	הָוָה לִיה הָהִיא נִקְרָתָא דְהָוָה עֵיילָא מִבֵּיתִיהּ לְבֵית רַבִּי, כָּל יוֹמָא הָוָה מִיִּיתִי תְרִי עַבְדִּי, חַד קִטְלִיה אַבְבָּא דְבִי רַבִּי, וְחַד קִטְלִיה אַבְבָּא דְבֵיתִיהּ. אָמַר לִיה: בְּעֵידָנָא דְאֶתִינָא לֹא נִשְׁכַּח גְּבַר קִמָּה.
One day he found R. Hanina bar Hama who was sitting. He said, "Didn't I say to you, 'When I come to you, let no man be found before you'!?" He said to him, "He is no man." He said to him, "Let him say to that slave outside	יוֹמָא חַד אֲשַׁכְחִיה לְרַבִּי חֲנִינָא בַר חָמָא דְהָוָה יְתִיב. אָמַר: לֹא אֲמִינָא לָךְ בְּעֵידָנָא דְאֶתִינָא לֹא נִשְׁכַּח גְּבַר קִמָּה? אָמַר לִיה: לִית דִּין בַּר אִינִישׁ. אָמַר לִיה: אִימָא לִיה לְהָהוּא עַבְדָּא

the entrance that he should get up and come here.”	דגני אבבא דקאים ולייתי.
R. Hanina bar Hama went out; he found him killed. He said, “What should I do!? If I go and tell him he was killed, one should not return with bad news. If I leave him and go, I will be dishonouring the kingdom!” He prayed and gave him life and sent him in. He said, “I know that the least of you raise the dead. But when I come, let no man be found before you.”	אזל רבי חנינא בר חמא, אשכחיה דהוה קטיל, אמר: היכי אעביד? אי איזיל ואימא ליה דקטיל — אין משיבין על הקלקלה, אשכחיה ואיזיל — קא מזלזילנא במלכותא. בעא רחמי עליה ואחיה ושריה. אמר: ידענא זוטי דאית בכו (מחיה) [מחיי] מתים, מיהו בעידנא דאתינא לא נשכח איניש קמה.
Every day he would serve Rabbi: he would feed him and give him drink. When Rabbi wanted to go into his bed, he would bend over before the bed. He would say to him, “Go up on me to your bed.” He said to him, “It is not appropriate to dishonour the kingdom so much.” He said to him, “Would that they make me into a mattress under you in the next world!”	כל יומא הוה משמש לרבי, מאכיל ליה, משקי ליה. כי הוה בעי רבי למיסק לפוריא, הוה גחין קמי פוריא, אמר ליה: סק עילואי לפוריה. אמר ליה: לא אורח ארעא לזלזולי במלכותא כולי האי. אמר ליה: מי ישמני מצע תחתך לעולם הבא.
He said to him, “Will I come to the next world?” He said to him, “Yes.” He said to him, “But isn’t it written, ‘There will be no survivor of the house of Esav’ (Ovadia 1:18)?” About one who does the deed of Esav.	אמר ליה: אתינא לעלמא דאתי? אמר ליה: אין. אמר ליה: והכתיב “לא יהיה שריד לבית עשו”! בעושה מעשה עשו.
It is also recited thus: “There will be no survivor of the house of Esav”—could it be for everyone? That’s why the verse says, “to the house of Esav”—about one who does the deed of Esav.	תנא נמי הכי: “לא יהיה שריד לבית עשו” — יכול לכל? תלמוד לומר: “לבית עשו”, בעושה מעשה עשו.
He said to him, “But isn’t it written, ‘There is Edom, her kings and all of her princes’ (Yehezkel 32:29)!?” He said to him, “‘Her kings’—but not all her kings; ‘all her	אמר ליה: והכתיב “שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה”! אמר ליה: “מלכיה” — ולא כל מלכיה, “כל נשיאיה” — ולא כל שריה.

princes’—but not all her officers.”	
It is also recited thus: “Her kings”—but not all her kings; “all her princes”—but not all her officers. “Her kings”—but not all her kings: to exclude Antoninus ben Severus; “all her princes”—but not all her officers: to exclude Ketiah bar Shalom.	תִּנָּא נְמִי הָכִי: “מַלְכִּיהָ” וְלֹא כָּל מַלְכִּיהָ, “כָּל נְשִׂיאֶיהָ” וְלֹא כָּל שָׂרֶיהָ. “מַלְכִּיהָ” וְלֹא כָּל מַלְכִּיהָ — פָּרֵט לֹאֲנֻטְוִינוּס בֶּן אֶסְוִירוּס, “כָּל נְשִׂאֶיהָ” וְלֹא כָּל שָׂרֶיהָ — פָּרֵט לְקִטְיָעָה בַּר שְׁלוֹם.
What happened with Ketiah bar Shalom? The caesar hated the Jews. He said to the important men of the kingdom, “On who has a thread on his foot, should he cut it and live or leave it and be in pain?” They said to him, “He should cut it and live.”	קִטְיָעָה בַּר שְׁלוֹם מֵאִי הָוִי? דִּהְוָא קֵיסָרָא דִּהְוָה סְנִי לַיהוּדָאִי, אָמַר לְהוּ לְחֻשְׁבִּי דְּמַלְכוּתָא: מִי שָׁעֵלָה לוֹ נִימָא בְּרַגְלוֹ, יִקְטַעְנָה וְיַחְיָה אוּ וְיִחְנָה וְיִצְטַעַר? אָמְרוּ לוֹ: יִקְטַעְנָה וְיַחְיָה.
Ketiah bar Shalom said to them, “One, you won’t be able to defeat all of them, as it is written, ‘For I spread you as the four winds of heaven’ (Zekhariah 2:10). What is it saying? If you say ‘I scattered them on the four winds’—this ‘as the four winds’ should have been ‘to the four winds’! Rather, just as it is impossible for the world to be without wind, so too is it impossible for the world to be without Israel. Further, they will call you ‘a cut off kingdom.’”	אָמַר לְהוּ קִטְיָעָה בַּר שְׁלוֹם: חֲדָא, דְּלֹא יִכְלִית לְהוּ לְכוּלְהוּ, דְּכַתִּיב: “כִּי כְּאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פָּרַשְׁתִּי אֶתְכֶם.” מֵאִי קָאֻמַּר? אֵלִימָא (דְּבִדְרָתְהוֹן) [דְּבִדְרִית יִתְכוֹן] בְּאַרְבַּע רוּחוֹת, הֵיא “כְּאַרְבַּע רוּחוֹת” — “לְאַרְבַּע רוּחוֹת” מִבְּעֵי לִיָּה! אֵלָא, כְּשֵׁם שְׂאִי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא רוּחוֹת, כֹּה אִי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא יִשְׂרָאֵל. וְעוֹד, קָרוּ לָךְ מַלְכוּתָא קִטְיָעָה.
He said to him, “You spoke well, but anyone who defeats the king they throw him into a hollow furnace.” When they took him out, a noblewoman said to him, “Woe to the ship that goes without the tax.” He fell on his foreskin and cut it off. He said, “I gave the tax, I will pass and travel.” When they threw him, he said, “All my property to R. Akiva and his colleagues!” R. Akiva went out and	אָמַר לִיָּה: מִימַר שְׁפִיר קָאֻמַּרְתָּ, מִיָּהוּ כָּל דְּזָכִי מִלְכָּא שְׂדוּ לִיָּה לְקֻמוּנָא חֲלִילָא. כַּד הָוָה נִקְטִין לִיָּה וְאַזְלִין, אָמְרָה לִיָּה הָהִיא מְטָרוּנִיתָא: וְוִי לִיָּה לְאִילְפָא דְּאַזְלָא בְּלֹא מִכְסָא. נָפַל עַל רִישָׁא דְּעוֹרְלָתִיהָ קִטְעָה, אָמַר: יְהִיבִית מִכְסִי חֲלִפִית וְעֵבְרִית. כִּי קָא שְׂדוּ לִיָּה, אָמַר: כָּל נְכֻסָּאִי לְרַבִּי עֲקִיבָא

explained, “‘It was for Aharon and his sons’ (Shemot 29:28)—half for Aharon and half for his sons.”	וַחֲבִירָיו. יָצָא רַבִּי עֲקִיבָא וְדָרַשׁ: “וְהָיָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו” — מִחֲצָה לְאַהֲרֹן וּמִחֲצָה לְבָנָיו.
An oracle went out and said, “Ketiah bar Shalom is invited to the life of the next world.” Rabbi cried and said, “Some acquire their world in one hour, and some acquire their world in many years.”	יָצְתָה בֵּת קוֹל וְאָמְרָה: קָטִיעָה בֶּר שְׁלוֹם מְזוּמָן לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא. בָּכָה רַבִּי וְאָמַר: יֵשׁ קוֹנֵה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת, וְיֵשׁ קוֹנֵה עוֹלָמוֹ בְּכַמָּה שָׁנִים.
Antoninus served Rabbi. Arteban served Rav. When Antoninus died, said Rabbi: The cord is separated! When Arteban died, said Rav: The cord is separated!	אֲנִטוֹנִינוֹס שָׁמְשִׁיָּה לְרַבִּי, אֲדִרְכָן שָׁמְשִׁיָּה לְרַב. כִּי שָׁכַיב אֲנִטוֹנִינוֹס, אָמַר רַבִּי: נִתְפָּרְדָּה חֲבִילָה. כִּי שָׁכַיב אֲדִרְכָן, אָמַר רַב: נִתְפָּרְדָּה חֲבִילָה.
Aquilas bar Kalonymus converted. Caesar sent a troop of Romans after him. He drew them in with verses; they converted. He sent another troop of Romans after him, he said to them, “Do not say anything to him.”	אוֹנִקְלוֹס בֶּר קַלּוֹנִימוֹס אִיגִייר, שָׁדַר קֵיסָר גּוֹנָדָא דְרוֹמָאֵי אַבְתָּרִיָּה, מִשְׁכִּינְהוּ בְּקֶרְאִי, אִיגִייר. הָדַר שָׁדַר גּוֹנָדָא דְרוֹמָאֵי [אַחְרִינָא] אַבְתָּרִיָּה, אָמַר לְהוּ: לֹא תִימְרוּ לֵיהּ וְלֹא מִיַּדִּי.
When they came to take him, he said to them, “I will say one word to you: the lower officer holds the torch before the next rank; that rank for the duke; the duke for the governor; the governor for the count; the count—does he carry the torch before anyone?” They said to him, “No.” He said to them, “The Holy Blessed One carried the torch before Israel, as it is written, ‘And God walked before them day [in a pillar of cloud... and by night in a pillar of fire]’ (Shemot 13:21).” They all converted.	כִּי הוּוּ שָׁקְלִי וְאַזְלִי, אָמַר לְהוּ אֵימָא לְכוּ מִלְתָּא בְּעֵלְמָא: נִפְיּוֹרָא נֶקֶט נוֹרָא קָמִי אֶפִּיפִיּוֹרָא, אֶפִּיפִיּוֹרָא לְדוֹכְסָא, דּוֹכְסָא לְהַגְמוֹנָא, הַגְמוֹנָא לְקוֹמָא, קוֹמָא מִי נֶקֶט נוֹרָא מִקָּמִי אִינְשִׁי? אָמְרִי לֵיהּ: לֹא. אָמַר לְהוּ: הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נֶקֶט נוֹרָא קָמִי יִשְׂרָאֵל, דְּכָתִיב: “וְהָיָה הָלֶךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וָלַיְלָה.” אִיגִייר כּוּלְהוּ.
He sent another troop after him. He said to him, “Do not converse with him!” When they took him, there was a <i>mezuzah</i> placed at the entrance. He placed his hand on it	הָדַר שָׁדַר גּוֹנָדָא אַחְרִינָא אַבְתָּרִיָּה, אָמַר לְהוּ: לֹא תִשְׁתַּעוּ מִיַּדִּי בְּהִדְיָה. כִּי נֶקְטִי לֵיהּ וְאַזְלִי, חֲזָא מְזוּזָתָא דְמִנְחָא אֶפְתָּחָא, אוֹתִיב יְדֵיהּ

and said to them, “What is this?” They said to him, “You tell us.”	עלה, ואמר להו: מאי האי? אמרו ליה: אימא לן את.
He said to them, “In the way of the world, a mortal king sits inside and his servants guard him from outside. But for the Holy Blessed One, God’s servants are inside and God guards them from outside, as it is said, ‘God guards your going out and coming in from now until forever’ (Tehillim 121:8).” They converted. He sent no more after him.	אמר להו: מנהגו של עולם, מלך בשר ודם יושב מבפנים, ועבדיו משמרים אותו מבחוץ, ואילו הקדוש ברוך הוא, עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ, שנאמר: “ה’ ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.” איגיור תו לא שדר בתריה.
“God said to [Rivkah], ‘Two nations are in your womb’” (Bereishit 25:23). Said Rav Yehudah said Rav: Do not read “nations” but “high ones”—this is Antoninus and Rabbi, such that lettuce, cucumbers, and radishes never ceased from their tables, neither in the summer not in the winter.	“ויאמר ה’ לה, שני גוים בבטןך”. אמר רב יהודה אמר רב: אל תקרי “גוים” אלא “גיים”, זה אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא חזרת ולא קישות ולא צנון, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.

5. Genesis 33:8-9	5. בראשית לג:ח-ט
⁸ [Esav] said, “Who is this whole camp for you that I met?” [Ya’akov] said, “To gain your favour, my lord.” ⁹ Esav said, “ I have lots , my brother, let what is yours be yours.”	⁸ ויאמר מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי ויאמר למצא חן בעיני אדני: ⁹ ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך:

6. Tosafot Avodah Zarah 10b	6. תוספות עבודה זרה י:
We say in a <i>midrash</i> , “Milk renders impure, milk renders pure: When Rabbi was born, they decreed not to circumcise; but his father and his mother circumcised him. Caesar sent and brought Rabbi and his mother before him. But his mother exchanged him with Antoninus and nursed him, until she brought him before	אמרינן במדרש חלב מטמא חלב מטהר כשנולד רבי גזרו שלא למול ואביו ואמו מלוהו שלח קיסר והביאו לרבי ואמו לפניו והחליפתו אמו באנטונינוס והניקתו עד שהביאתו

Caesar. So he found him uncircumcised and dismissed them peacefully. Yet that leader said, 'I saw that they circumcised that one; but the Holy One, blessed be He, does miracles for them at every instant.' So they rescinded the decree."	לפני קיסר ומצאוהו ערל ופטרם לשלום ואמר אותו הגמון אני ראיתי שמלו את זה אלא הקב"ה עושה להם נסים בכל עת ובטלו הגזרה

